

قانون مدیریت پسماندها

ماده ۱ جهت تحقق اصل پنجاهم (۵۰) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و به منظور حفظ محیط زیست کشور از آثار زیانبار پسماندها و مدیریت بهینه آنها، کلیه وزارتخانه ها و سازمانها و موسسات و نهادهای دولتی و نهادهای عمومی غیر دولتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام می باشد و کلیه شرکتها و موسسات و اشخاص حقیقی و حقوقی موظفند، مقرر در این قانون را رعایت نمایند.

ماده ۲ عبارات و اصطلاحاتی که در این قانون به کار رفته است دارای معانی زیر می باشد:

الف- سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست

ب- پسماند: به مواد جامد، مایع و گاز (غیر از فاضلاب) گفته می شود که بطور مستقیم یا غیر مستقیم حاصل از فعالیت انسان بوده و از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود. پسماندها به ۵ گروه تقسیم می شوند:

۱- پسماندهای عادی: به کلیه پسماندها گفته می شود که به صورت معمول از فعالیتهای روزمره انسانها در شهرها، روستاها و خارج از آنها تولید می شود، از قبیل زباله های خانگی و نخاله های ساختمانی.

۲- پسماندهای پزشکی (بیمارستانی): به کلیه پسماندهای عفونی و زیان آور ناشی از بیمارستان ها، مراکز بهداشتی، درمانی آزمایشگاه های تشخیص طبی و سایر مراکز مشابه گفته می شود. سایر پسماندهای خطرناک بیمارستانی از شمول این تعریف خارج است.

۳- پسماندهای ویژه: به کلیه پسماندهایی گفته می شود که به دلیل بالا بودن حداقل یکی از خواص خطرناک از قبیل سمیت، بیماری زای، قابلیت انفجار یا اشتعال، خوردگی و مشابه آن به مراقبت ویژه نیاز داشته باشد و آن دسته از پسماندهای عادی، صنعتی، کشاورزی که نیاز به مدیریت خاص داند، جزء پسماندهای ویژه محسوب می شوند.

۴- پسماندهای کشاورزی: به پسماندهای ناشی از فعالیتهای تولیدی در بخش کشاورزی گفته می شود از قبیل فضولات، لاشه حیوانات (دام، طیور و آبزیان) محصولات کشاورزی فاسد یا غیر قابل مصرف.

۵- پسماندهای صنعتی: به کلیه پسماندهای ناشی از فعالیت های صنعتی و معدنی و پسماندهای پالایشگاهی صنایع گاز، نفت و پتروشیمی و نیروگاهی و امثال آن گفته می شود، از قبیل براده ها، سرریزها و لجن های صنعتی.

ج- مدیریت اجرایی پسماند: شخصیت حقیقی یا حقوقی است که مسوول برنامه ریزی، ساماندهی، مراقبت و عملیات اجرایی مربوط به تولید، جمع آوری، ذخیره سازی، حمل و نقل، بازیافت، پردازش و دفع پسماندها و همچنین آموزش و اطلاع رسانی در این زمینه می باشد.

۱- دفع: کلیه روش های از بین بردن یا کاهش خطرات ناشی از پسماندها از قبیل بازیافت، دفن بهداشتی، زباله سوزی

۲- پردازش: کلیه فرایندهای مکانیکی، شیمیایی، بیولوژیکی که منجر به تسهیل در عملیات دفع گردد.

د- منظور از آلودگی همان تعریف مقرر در ماده (۹) قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست - مصوب ۱۳۵۲/۳/۲۸ است.

تبصره ۱- پسماندهای پزشکی و نیز بخشی از پسماندهای عادی، صنعتی و کشاورزی که نیاز به مدیریت خاص دارند، جزو پسماندهای ویژه محسوب می شوند.

تبصره ۲- فهرست پسماندهای ویژه از طرف سازمان، با همکاری دستگاههای ذیربط تعیین و به تصویب شورای عالی حفاظت محیط زیست

خواهد رسید.

تبصره ۳- پسماندهای ویژه پرتوزا تابع قوانین ومقررات مربوط به خود می باشند.

تبصره ۴- لجن های حاصل از تصفیه فاضلاب های شهری و تخلیه چاههای جذبی فاضلاب خانگی در صورتی خشک یا کم مرطوبت باشند در دسته پسماندهای عادی قرار خواهند گرفت .

ماده ۳- مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران موظف است با همکاری وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی و سایر دستگاهها حسب مورد ، استاندارد کیفیت و بهداشت محصولات و مواد بازیافتی و استفاده های مجاز آنها را تهیه نماید.

ماده ۴- دستگاههای اجرایی ذیربط موظفند جهت بازیافت و دفع پسماندها تدابیر لازم را به ترتیبی که در آیین نامه های اجرایی این قانون مشخص خواهد شد ، اتخاذ نمایند . آیین نامه اجرایی مذکور می بایستی در برگزیده موارد زیر نیز باشد:

۱- مقررات تنظیم شده موجب گردد تا تولید و مصرف ، پسماند کمتری ایجاد نماید .

۲- تسهیلات لازم برای تولید و مصرف کالاهایی که بازیافت آنها سهل تر است ، فراهم شود و تولید و واردات محصولات که دفع و بازیافت پسماند آنها مشکل تر است ، محدود شود .

۳- تدابیری اتخاذ شود که استفاده از مواد اولیه بازیافتی در تولید گسترش یابد .

۴- مسئولیت تأمین و پرداخت بخشی از هزینه های بازیافت بر عهده تولید کنندگان محصولات قرار گیرد .

ماده ۵ مدیریت های اجرایی پسماندها موظفند براساس معیارها و ضوابط وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی ترتیبی اتخاذ نمایند تا سلامت ، بهداشت و ایمنی عوامل اجرایی تحت نظارت آنها تأمین و تضمین شود.

ماده ۶ سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و سایر رسانه هایی که نقش اطلاع رسانی دارند و همچنین دستگاههای آموزشی و فرهنگی موظفند جهت اطلاع رسانی و آموزش ، جداسازی صحیح ، جمع آوری و بازیافت پسماندها اقدام و با سازمانها و مسئولین مربوط همکاری نمایند.

تبصره - وزارتخانه های جهاد کشاورزی ، صنایع معادن ، کشور و بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی به منظور کاهش پسماندهای کشاورزی ، موظفند نسبت به اطلاع رسانی و آموزش روستاییان و تولید کنندگان اقدام لازم را به عمل آورند .

ماده ۷ مدیریت اجرایی کلیه پسماندها غیر از صنعتی و ویژه در شهرها و روستاها و حریم آنها به عهده شهرداریها و دهیارها و در خارج از حوزه و وظایف شهرداریها و دهیارها به عهده بخشدارها می باشد . مدیریت اجرایی پسماندهای صنعتی و ویژه به عهده تولید کننده خواهد بود . در صورت تبدیل آن به پسماند عادی به عهده شهرداریها ، دهیارها و بخشدارها خواهد بود .

تبصره - مدیریت های اجرایی می توانند تمام یا بخشی از عملیات مربوط به جمع آوری ، جداسازی و دفع پسماندها را به اشخاص حقیقی و حقوقی واگذار نمایند.

ماده ۸ مدیریت اجرایی می تواند هزینه های مدیریت پسماند را از تولید کننده پسماند با تعرفه ای که طبق دستورالعمل وزارت کشور توسط شوراهای اسلامی بر حسب نوع پسماند تعیین می شود ، دریافت نموده و فقط صرف هزینه های مدیریت پسماند نماید .

ماده ۹ وزارت کشور با هماهنگی سازمان موظف است برنامه ریزی و تدابیر لازم برای جداسازی پسماندهای عادی را به عمل آورده و برنامه زمانبندی آن را تدوین نماید . مدیریت های اجرایی مندرج در ماده ۷ این قانون موظفند در چارچوب برنامه فوق و در مهلتی که در آیین نامه اجرایی این قانون پیش بینی می شود ، کلیه پسماندهای عادی را بصورت تفکیک شده جمع آوری ، بازیافت یا دفع نمایند .

ماده ۱۰ وزارت کشور موظف است در اجرای وظایف مندرج در این قانون طرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون ، نسبت به تهیه

دستورالعمل تشکیلات و ساماندهی مدیریت اجرایی پسماندها در شهرداری ها ، دهیارها و بخشداري ها اقدام نماید .

ماده ۱۱ سازمان موظف است با همکاری وزارتخانه های بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی (در مورد پسماندهای پزشکی) ، صنایع و معادن ، نیرو و نفت (در مورد پسماندهای صنعتی و معدنی) ، جهاد کشاورزی (در مورد پسماندهای کشاورزی) ضوابط و روش های مربوط به مدیریت اجرایی پسماندها را تدوین و در شورای عالی حفاظت محیط زیست به تصویب برساند . وزارتخانه های مذکور مسئول نظارت و اجرای ضوابط و روش های مصوب هستند .

ماده ۱۲ محل های دفن پسماندها براساس ضوابط محیط زیستی توسط وزارت کشور با هماهنگی سازمان و وزارت جهاد کشاورزی تعیین خواهد شد.

تبصره ۱- شورای عالی شهر سازی و معماری موظف است در طرح های ناحیه ای جامع، مناطق مناسبی را برای دفع پسماندها در نظر بگیرد .

تبصره ۲- وزارت کشور موظف است اعتبارات ، تسهیلات و امکانات لازم را جهت ایجاد و بهره برداری از محله های دفع پسماندها رأساً یا توسط بخش خصوصی فراهم نماید.

ماده ۱۳ مخلوط کردن پسماندهای پزشکی با سایر پسماندها و تخلیه و پخش آنها در محیط و یا فروش ، استفاده و بازیافت این نوع پسماندها ممنوع است .

ماده ۱۴ نقل و انتقال برون مرزی پسماندهای ویژه تابع مقررات کنوانسیون بازل و با نظارت مرجع ملی کنوانسیون خواهد بود . نقل و انتقال درون مرزی پسماندهای ویژه تابع آیین نامه اجرایی مصوب هیئت وزیران خواهد بود .

ماده ۱۵ تولید کنندگان آن دسته از پسماندهایی که دارای یکی از ویژگی های پسماندهای ویژه نیز می باشند ، موظفند با بهینه سازی فرآیند و بازیابی ، پسماندهای خود را به حداقل برسانند در مواردی که حدود مجاز در آیین نامه اجرایی این قانون پیش بینی شده است ، در حد مجاز نگه دارند .

ماده ۱۶ نگهداری ، مخلوط کردن ، جمع آوری ، حمل و نقل ، خرید و فروش ، دفع ، صدور و تخلیه پسماندها در محیط ، بر طبق مقررات این قانون و آیین نامه اجرایی آن خواهد بود . در غیر این صورت اشخاص متخلف به حکم مراجع قضایی به جزای نقدی در بار اول برای پسماندهای عادی به از پانصد هزار ریال (۵۰۰۰۰۰) تا یکصد میلیون ریال (۱۰۰۰۰۰۰۰) برای سایر پسماندها دو میلیون ریال (۲۰۰۰۰۰۰) تا یکصد میلیون ریال (۱۰۰۰۰۰۰۰) و در صورت تکرار ، هر بار به دو برابر مجازات قبلی در این ماده محکوم می شوند.

متخلفین از حکم ماده (۱۳) به جزای نقدی از دو میلیون (۲۰۰۰۰۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰۰۰۰۰۰) ریال و در صورت تکرار به دو برابر حداکثر مجازات و در صورت تکرار مجدد هر بار به دو برابر مجازات بار قبل محکوم می شوند.

ماده ۱۷ متخلفین از حکم ماده (۱۴) این قانون موظفند پسماندهای مشمول کنوانسیون بازل را به کشور مبدأ اعاده و یا در صورت امکان معدوم کردن در داخل تحت نظارت کس طبق نظر سازمان (مرجع ملی کنوانسیون مذکور در ایران) با هزینه خود به نحو مناسب دفع نمایند . در غیر این صورت به مجازات های مقرر در ماده (۱۶) محکوم خواهند شد.

ماده ۱۸ در شرایطی که آلودگی ، خطر فوری برای محیط و انسان دارد ، با اخطار سازمان و وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی ، متخلفین و عاملین آلودگی موظفند فوراً اقداماتی را که منجر به بروز آلودگی و پاکسازی محیط نمایند. در صورت استنکاف ، مرجع قضایی خارج از نوبت به موضوع رسیدگی و متخلفین و عاملین را علاوه بر پرداخت جریمه تعیین شده ملزم به رفع آلودگی به پاکسازی خواهد نمود.

ماده ۱۹ در تمام جرایم ارتكابی مذکور ، مرجع قضایی مرتکبین را علاوه بر پرداخت جریمه به نفع صندوق دولت ، به پرداخت خسارات به اشخاص و یا جبران خسارات وارده بنا به درخواست دستگاه مسئول محکوم خواهد نمود.

ماده ۲۰ خودروهای تخلیه کننده پسماند در اماکن غیر مجاز ، علاوه بر مجازات های مذکور ، به يك تا ده هفته توقیف محکوم خواهند شد.

تبصره - در صورتی که محل تخلیه ، معابر عمومی ، شهری و بین شهری باشد ، به حداکثر میزان توقیف محکوم می شوند .

ماده ۲۱ در آمد از جرایم این قانون به حساب خزانه داری کل کشور واریز و همه ساله معادل وجوه واریزی از محل اعتبارات ردیف خاصی که در قوانین بودجه سنواتی پیش بینی می شود ، در اختیار دستگاههایی که در آیین نامه اجرایی این قانون تعیین خواهند شد ، قرار خواهد گرفت تا صرف آموزش ، فرهنگ سازی ، اطلاع رسانی و رفع آلودگی ناشی از پسماندها ، حفاظت از محیط زیست و تأمین امکانات لازم در جهت اجرای این قانون گردد .

ماده ۲۲ آیین نامه اجرایی این قانون توسط سازمان با همکاری وزارت کشور و سایر دستگاههای اجرایی ذیربط حداکثر ظرف مدت شش ماه تهیه و به تصویب هیات وزیران می رسد .

ماده ۲۳ نظارت و مسئولیت حسن اجرای این قانون بر عهده سازمان می باشد قانون فوق مشتمل بر ۲۲ ماده و ۹ تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ بیستم اردیبهشت ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و سه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۳/۳/۹ به تأیید شورای نگهبان رسیده است .